

УДК 658.14: 338
Плікус І.Й., к.е.н., доцент,
Доцент кафедри фінансів
Сумський державний університет

СИСТЕМНЕ УЯВЛЕННЯ ФІНАНСІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

В даний час фінанси є об'єктом пильного дослідження вчених. Проблемам дослідження фінансів присвячені праці таких науковців, як Д.Аллахвердяна, О.Бірманна, В.Дьяченко, І.Озерова, В.Опаріна, Л.Павлової, А.Поддєрьогіна, В.Федосова, А.Гроппелі, Н.Нікбахта, З.Боді, Р.Мертонна, Ш.Бланкарта та інших. Аналіз цих досліджень дає можливість зробити наступні висновки. В фінансовій науці не має єдиної думки щодо проблем загальнотеоретичного характеру про суть та функції фінансів та в рамках цих досліджень науковці розмежують теоретичні (теорія фінансів) та практичні (фінанси підприємств, фінансовий менеджмент) аспекти фінансів. Теоретичний аспект пов'язується з дослідженнями наукової категорій, з системним уявленням фінансів, з моделюванням способів збагачення, з визначенням головної функції фінансів, з з'ясуванням своєрідності фінансових відносин. Практичний аспект – ефективність управління фінансовою діяльністю підприємства. Однак, слід відзначити, що, незважаючи на досить глибокі та ретельно проведені дослідження, на наш погляд, деякі достатньо вагомні аспекти досліджень фінансів були втрачені, зокрема, І.Х.Озеров, зазначав, що існує необхідність вивчення не лише способів, а і того, як способи, сукупність яких утворює фінанси, впливають на інші сторони життя [1], тобто ціль статті – обґрунтувати системний підхід щодо вивчення фінансів у практичному аспекті. Актуальність детального розгляду цього питання обґрунтовується тим, що, у цьому аспекті, фінансам притаманні ознаки системного уявлення. З огляду на це, вважаємо за необхідним зазначити ознаки системного уявлення фінансів у практичному аспекті (таблиця 1).

Системне уявлення про фінанси у практичному аспекті (фінанси підприємства) потребує теоретичної переробки самої моделі фінансів підприємства, тобто мова повинна йтися про фінансову систему підприємства, основна функція якої задоволення потреб людей. Теоретичні основи та принципи формування і функціонування фінансової системи розглянути [2]. Виходячи з того, що фінансова система підприємства має певне призначення (або функцію), то і вивчати її потрібно як

функціональну систему. Головне у функціональній системі – це її призначення (цілеспрямованість). Наявність певних цілей передбачає:

1) управління фінансовими відносинами. У зв'язку з цим необхідним є розробка класифікації фінансових відносин, яка потрібна для подальшого

Таблиця 1 - Ознаки системного уявлення про фінанси

Ознаки характерні для систем взагалі	Ознаки системного уявлення про фінанси у практичному аспекті
Структурно-організована цілісна сукупність більш простих її частин – так званих підсистем	Уявляючи фінансову систему підприємства як систему фінансових підрозділів, ми можемо представити її цілісність зі своїми підсистемами
Взаємозв'язок підсистем, їх взаємний вплив як на власні властивості, так і на властивості системи в цілому	Розглядаючи фінансову систему підприємства як сукупність фінансових підрозділів, ми також можемо, лише віддалено, зафіксувати цю важливу ознаку систем
Ієрархічність	Якщо підприємство розглядати як систему старшого рангу, то вона складається із виробничої підсистеми, підсистеми збитку, фінансової підсистеми тощо. В свою чергу фінансова система підприємства включає фінансовий механізм, підсистему фінансового моніторингу тощо. А фінансовий механізм як система включає підсистему планування та прогнозування, підсистему фінансових важелів та стимулів тощо.
Динамічність	Динамічність і непередбачуваність фінансових процесів характеризуються наявністю зв'язків і елементів, швидкою зміною зовнішніх умов і критеріїв оптимальності управління, які потребують своєчасного аналізу, контролю і регулювання.
Цілеспрямованість	Цільова концепція фінансової системи підприємства виходить з її мети - зростання кінцевого фінансового результату. Доход є невід'ємним елементом загальної системи цілей – і держави в цілому, і суб'єкта господарювання. Однак, хоча загальною метою є доход у всіх його різноманітних формах та видах, в якості конкретної, безпосередньої фінансової мети

підприємства виступає ріст доходу, а також ріст вартості підприємства.
--

їх вивчення, узагальнення та систематизації [3], ефективність яких може бути визначена, як з урахуванням економічних інтересів суб'єктів різних форм власності [2], так і на основні положення теорії раціонального вибору [5];

2) розподіл фінансових ресурсів відповідно до цілей;

3) погодження інтересів усіх суб'єктів господарювання тощо.

Склад фінансової системи формується з позицій структурного підходу, який дозволяє визначити не лише склад елементів, що входять в систему, але і характер взаємозв'язків між ними. Для реалізації функцій фінансової системи необхідна розробка відповідного інструментарію (механізмів) та критеріїв оцінки ефективності діяльності системи. У процесі функціонування фінансової системи підприємства відбувається розробка фінансової стратегії [6] при цьому можливе внесення змін у систему інструментів та критеріїв ефективності.

Таким чином, системне уявлення про фінанси у практичному аспекті дозволяє зробити висновок про необхідність вивчення фінансової системи підприємства, яка дасть змогу на підставі об'єктивної і суб'єктивної інформації приймати оптимальні і реальні рішення щодо росту економічної стійкості підприємства відповідно потребам ринку, що змінюються з часом. Виділені проблеми потребують подальшого дослідження і повинні стати об'єктом наукових розробок у сфері ефективності фінансового управління на підприємстві.

Література

- 1 Павлова Л.Н. Финансовый менеджмент [учебник для вузов] : - М. : Банки и биржи. ЮНИТИ, 1995. – 400 с.
- 2 Плікус І.Й. Форми власності й економічні інтереси учасників виробництва / І. Плікус //Регіональні перспективи, 2002. - № 3-4. – С. 42-44.
- 3 Плікус І.Й. Щодо дослідження категорії “фінансові відносини” / І. Плікус // Наука і освіта 2003 (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 20-24 січня 2003 р.) – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. – том 21.- С.42-45.
- 4 Плікус І.Й. Теоретико-методологічні основи формування фінансової системи підприємства / І. Плікус // Регіональна економіка, 2003. - № 3. - С.44-54.
- 5 Плікус І.Й. Баланс інтересів: критерій раціональності фінансових відносин / І. Плікус, Ю. Слободяник // Фінанси України, 2005. - № 3. - С.118-123.
- 6 Плікус І.Й. Методичні підходи щодо розробки фінансової стратегії розвитку підприємства / І. Плікус // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2002. – Випуск 159. – С. 90-99.